

מסורת הש"ס

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

ע"ה

עין משפט
נר מצוה

בג א ב טושי"ע א"ח סימן
ג א פ"ד ד'
בד ג ד ה ו ז טי"ג
מג"ל שבתא עשור
הלכה ד סגמ לאון סט
טושי"ע א"ח סימן תתיג
ספ"ק ט'

כה ז מ"ז ש"ס הלכה ה
טושי"ע ש"ס כג"ה:
כו ח טושי"ע ש"ס סימן
תקנ"ד ספ"ק י"ג כג"ה:
כז ט מ"ח פ"ג מהלכות
כבודות הלכה ז'
ז'פ"ג מה"ל מעשה הל' ז'
סמ"ע עין ר"א טושי"ע י"ד
סימן ש"ד ספ"ק א':

לעני רש"י

טרישטיטשי"ט
נטרן, מבעבע.

רבינו הנגאל

כתוב ביום ההוא יהיה
מקור לבית דוד ויהי
ירושלים לחטאת ולנה,
אמר רב יוסף מיכן רמו
לגדה שצריכה לישב עד
צוארה במים, ולית
הילכתא כוותיה. תיבה
ביוה"כ דליכא מנעל עובר
במים, בשבת דאיכא מנעל
מאי, ואסיקא דהכא
דאיכא מנעל מעבר להו
דרך מלבוש ושירי, פירוש,
כשהוא לבוש בהן כרגילי.
יש מי שאומר דרך
מלבוש ואפי' שאל
ברגילי, רב אשי אמר סנדל
לכתחילה, יא. ג' יתורה
גרוגרות, פ"י, שם אדם.
אסור לישב על גבי טיט
ביום הכפורים, ואוקמא
אביי בטופח על מנת
להטפוח. וכבר פירשנוה
פעמים רבות. מותר
להצטנן בפירות, וכן שרי.
וכן בינוקא בבלוה בין מלא
בין חסר, אסור משום
שדחילי, פ"י, שושבין המים
ומקיאן אותן בחותך ונמצא
(ה) מצטנן בהן שהמים
המתקבצין ורוחצין את
גופו, ומני דכספא ומני
מתכות משום דמזדריבי,
פ"י, שכמנענעיהם הלבים
ניתוח מן המים שבתוך
ועופלין על בשרו של אדם
המצטנן בהן. ירושלמי:
נ"י ועירא וכו' בשם ר'
יהושע בן לוי בתענית
ציבור מרחצין פניו ורדיו
דרכו, וב"י באב מרחצין
ידיו ומעבידן על פניו.
וביום הכפורים מרחצין
ידיו ומקנחין במפה ומעביר
המפה על פניו. ר' יונה
היה תרי מרטוטא ויהיה
לא תותי בר. היה הולך
אצל רבו או מי שגדול
ממנו, עובר ביט או בנהר
ואינו חושש. וטנפו רגליו

(ב) מפניו. כמין הפך ט' הן כשמגיעין למפתן ההיכל': מלאן רמו לגדה. מדלל קרי ליה ראוי לגדה עד שמתגבר כנחל שוטף שמגיע לפתח צית דוד רמו שצריכה לעצלת מים עמוקים שמשך בן עד צוארה ואע"ג דלא רמו קרא עד צוארה רמו מיהא דניהו עמוקים עומק הראוי זה כראוי: התינה יום הכפורים לא גרסינן וה"ג שבה דאיכא מנעל מאי. מי שרי לעבור במים או דילמא חיישינן דילמא (א) נפקי ממכריה ואתי לאתווינהו: ועצרה דרך מלבוש. להגרויאל. ושבת ש"ס: לפירקא.

מכאן רמו צוארה שצריכה לישב עד צוארה במים. שאלו מקמי רב יהודה גאון ז"ל עבילת נדה מדאורייתא מנלן והשיב קל וחומר ממגעה ור"ת פירש דנפקא מדמתיב צמי נדה ודרשין צמקת עבודת כוכבים (דף ע"ה): מים שהגדה עובלת בהן ור"י פירש מדמתיב והדוה צנדמה ודרשין צפ' צמה אשה (שנת 70 קד): צנדמה מהא עד שצמא צמיס': הקטע

מפנין עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית מכאן ואילך היה מתגבר ועולה עד שמגיע לפתח בית דוד כיון שמגיע לפתח בית דוד נעשה כנחל שוטף שבו רוחצין ובין חובות נדות ויולדות שנאמר יביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלם לחטאת ולגדה אמר רב יוסף מכאן רמו לגדה שצריכה לישב עד צוארה במים ולית הילכתא כוותיה (תינה יום הכפורים דליכא מנעל) שבת דאיכא מנעל מאי אמר נחמיה

התניה דבי נשיאה אנא הויתיה לרבי אמי ורבי אסי דמטו עורקומא דמיא ועברוה דרך מלבוש תינה מנעל סנדל מאי איכא למימר אמר רב ריחומי אנא הויתיה לרבינא דעבר דרך מלבוש רב אשי אמר סנדל לכתחילה לא ריש גלותא איקלע להגרוניא לבי רב נתן רפרם וכולהו רבנן אתו לפירקא רבינא לא אתא למחר בעי רפרם לאפוקי לרבינא מדעתיה דריש גלותא אמר ליה מאי טעמא לא אתא מר לפירקא אמר ליה הוה כאיב לי כרעאי איבעי לך למיסם מסאני גבא דכרעא הוה איבעי לך למרמא סנדלא אמר ליה עורקמא דמיא הוה באורחא איבעי לך למעבריה דרך מלבוש אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב אשי סנדל לכתחילה לא תני יהודה בר גרוגרות יאסור לישב על גבי טינא ביום הכפורים אמר רבי יהושע בן לוי ובטינא מטפחת אמר אביי יובטופח על מנת להטפוח אמר רב (ה) יהודה דמתור להצטנן בפירות רב יהודה מצטנן (ב) בקרא רבה מצטנן בינוקא רבא מצטנן בכסא דכספא אמר רב (ג) פפא יכסא דכספא מלא אסור חסר שרי דפחרא אידו ואידו אסור משום דמישחל שחיל רב (ד) פפא אמר כסא דכספא חסר נמי אסור משום דמזדריב זעירא בר חמא אושפיזכנין דרבי אמי ורבי אסי ורבי יהושע בן לוי ודכולהו רבנן דקיסרי הוה אמר ליה לרב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי (ה) בר אריא תא אימא לך מילתא מעליתא הוה עביד אבדך מטפחת היה לו (ב) בערב יום הכפורים וישורה אותה במים ועושה אותה כמים כלים נגובין וממחר מקנח בה פניו ידיו ורגליו ערב תשעה באב שורה אותה במים ולמחר מעבירה על גבי עיניו (ו) וכן (א) כי אתא רבה בר מרי אמר ר' בערב תשעה באב מביאין לו מטפחת וישורה אותה במים ומניחה תחת מראשותיו ולמחר מקנח פניו ידיו ורגליו בערב יום הכפורים מביאין לו מטפחת וישורה אותה במים ועושה אותה כמים כלים נגובין ולמחר מעבירה על גבי עיניו אמר רבי יהושע בן לוי ר' יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא איפכא אמרת לן ואותיבנד סחיטה אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב עמרם אמר רבה בר בר חנה שאלו את רבי אלעזר זקן ויושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות או אינו צריך מאי קא מיבעי להו הכי קא מיבעי להו כי הא דאמר רב אבוי בר אבין דבר זה הניחו להם לבי נשיאה כדי להתגדר בו צריך ליטול רשות או דילמא כיון דזקן ויושב בישיבה אין צריך עמד ר' צדוק בן חלוקה על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יוסי בן זימרא שזקן ויושב בישיבה היה ועמד במעלה מקונו של זה ונמל רשות להתיר בכורות אמר ליה ר' אבא לא כך היה מעשה אלא כך היה מעשה ר' יוסי בן זימרא כהן היה והכי קא מיבעיא ליה הלכה בר"מ דאמר ר' החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו או דילמא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ופשיטא ליה הלכה כרשב"ג ותו קא מיבעיא להו מהו לצאת בסנדל של שעם

לרשא דריש גלותא: מדעיה דריש גלותא. שאלו שאלו שאלו: איבעי לך למימא סנדל. שהוה רחב: על גבי טינא. שלחוח הטיט הוי עונג קרוז לרחייה: מטפחה. מקיאה מים: מלא אסור. שמא ישפכו מים על צפרו: משחל שחיל. פולט מים צובע טרישטריש"א צלע"ו: דמזדריב. מחליק ונשמט מידו וישפכו המים עליו: מטפחה. סודר כמין כלים נגובים ואני שמעתי דה"ג ערב יום הכפורים מביאין לו מטפחת ומקנח צה ידיו ולמחר פושטה ומעצירה על עיניו והיא למה קנת מקנינות הידים לאחמול: איפכא אמרם לן. בתשעה באב עושה אותן כמין כלים נגובים וצברו יוה"כ לא אמרת עושה אותן כמין כלים נגובים ואותיבנד סחיטה לשון ששמעתי הכי קאמר איפכא אמרת לן ערב תשעה באב מקנח צה ידיו ולמחר פושטה וכו' וערב יום הכפורים שורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובים ואותיבנד סחיטה דמנין כלים נגובים עדיין יש כדי לסקות: שאלו אש רבי אלעזר. גרסינן והוא רבי אלעזר בן פת:

וקו ויושב בישיבה וכו'. אמרינן צקנהדרין (דף ה.) שאין חכם ממיר את הצכור ציחיד לראות את מומו אלא אם כן נוטל רשות מן הנשיא פעם אחת והכא מיבעיא להו דאם זקן ויושב ציחיד צקנהדרין הוא מי צריך רשות? או לא והא דנקט לה הכא משום דבעי לנימיר ותו קצנעיהל להו מהו ללאת סנדל של שעם צויה"כ: דבר זה. נטילת הרשות: להסגרה. לשון גדולה: למעלה מוקנו של זה. לפני זקינו של מומי הצכור להמיר את האסור ואף להטיל צו מוס לפי שהצכור צומן הזה אין לו תקנה אלא אם כן יש צו מוס ועל הכהן ליטפל בו משנתנוה לו לשומרו ולזונו דרבי מאיר ודרבן שמעון צמקת צכורות (דף לה.): וסו קמצעיהל להו. קמיה דרבי אלעזר: שעם

הגהות הב"ח

(א) גבא רב יהודה מטנן כקרא רבא מטנן בינוקא רבה מטנן ככסא דכספא אמר רבא כסא דכספא מלא: (ב) רש"י דה"ה מפסי צ"ל קודם ד"ה לפתח: (א) שם ד"ה המינה כו' חיישינן דילמא נפל ממכריה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' וקו. כשם קו עליו למקו:

תוס' שנים

אש אלה דנין ללנון שהולין במים לנשק ואין שריה זו דרך מקוין ואין וגם אינו ממטיין לנקות ולהסיר מיתוק על ידי מים ופעמים שמלכלך ככך. מ"ר. ולפי זה היה נראה שהרוקן שבתם צניה מותר לרחוץ בנגדיו וליכא למיחש ללנון. מיהו יש לומר משום קמיה דהא (דפריקן) [פרישית] לעיל דלא שרינן אלא משום גדר (ה) משום טעם האול ולא התירו לו אלא על ידי מלבוש וכו' הוא, והאי טעמא לא שייך הכא. ועל (ד) מיתוק שלכלך נגדי אמו מני רגלים שעב רבינו מרבינו יעקב שהמיר להטיל לקנח ידיו (בפריקן) כדי שמוטל להתפלל בעל מנועה שפירשיה על שמוטל לקנח ידיו צמפה לפי שהוא דרך ללנון, ואין נראה לרבינו דלנון שמתכוונת לטהר הלנון, ולרחייה וליומן היא ממשותה מ"ר.

אמר ר' אבא בר אבא דאחא דאמר רב אשי מטיא דכתיבה"ה א"ה. קשה לי הא רב רחומי הוא דלמיר לעיל אלא חמיה לרבינא דעבר דרך מלבוש. ושאלו א רחיה לפירוש רבינו שרגילי לפש דמיר רבינא הו. ו' נמי דמזוי דמי ליה רבינא אכל לא סובר כן. יהודה גרוגרות. כן שמו. בבא דבפסא. מלאן ט' ליהיה שאלו לנן עמנו ככלי חרס אש"פ שאין [צו] מים עשוי משום דשחילי שחיל ואלו צמס טיט טעופה על מנת להטפוח, לא יד ולא רגל, וכן צמול טיט בו לתלמיית מים וכו'אלו כן. ערב תשעה באב. שחילתו גרם (בגריסת) רש"י. איפכא אמרת לן. כי היה סובר שיש להחמיר בנ"ב יתור מויה"כ כדלמחרין צעלמא דדברי סופרים לרבינן חזוק יתור. ופשיטא ליה ברשב"ג. פ"י ר"ח דקו"ל כרשב"ג אהיל וקסמ לן מנא כוומיה צממ' נענסי (פ"ג מ"ה) כל הנענסי אדם רואה חוץ משל עצמו.

מרחצין במים ואינו חושש. הורה ר' אחא בבא מן הדרך והיו רגליו קיהות עליו, מותר להרחיצין במים. אבל ומגדה המתלכין בדרך מותר' בעבילת הסנדל, לכשיבואו לעיר יחלצו. וכן כ"ט' באב וכן בתענית ציבור. סיכה, בין סיכה של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אם בשבת מותר, כיוה"כ אסור. כ"ט' באב ובתענית צבור של תענוג אסור, שאינה של תענוג מותר. כל אלו שאמרו אסורין בעבילת הסנדל, יצא לדרך נועל הגיע לכרך חולץ. אית תנא יוצאין באמפלייא ואוקימנא באמפליא של בגד כיוה"כ. אית תנא אין יוצאין, ואוקימנא באמפליא של עור. ר' יהושע בן לוי נפיק לבית סיליטיה ביום הכפורים, ואמר אסתנס [גאנא]. חד תלמיך מן דר' מנא הורי לכד מן קריבוי נשיא מלביש סיליטיה דהוא אסתנס, מן הדא דריב"ל. הא ד' יהושע בן לוי הורצהה הכי, ערב יום הכפורים היה מקנח ידיו ורגליו במטפחת, ולמחר ביום הכפורים היה מעבירה

על גבי עיניו ואינו חושש. ערב ט' באב היה שורה מטפחת ומניחה מראשותיו, ובט' באב היה מקנח בה פניו ידיו ורגליו ואינו חושש. שאלו לר' אלעזר זקן ויושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות אי לא, כרגיסין בסתורין א"ל ר' חייא לר' אבהו יורד לבבלי ויהי יורה ידיו יורד ידיו יורד ידיו יורד ידיו. וא"י ציחק קוליא אני ראיתי ר' יוסי בן זימרא כהן ששוען בן גמליאל, דאמר נאמן אדם על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו, או הלכתא בר מאיר דאמר החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו. ופשיטא ליה הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל, הואיל ותנן סתמא כוותיה, כדננן בגנעיס סוף פרק י' כל הכבורות אדם רואה חוץ משל עצמו. ותוב קא מיבעיא להו מהו לצאת בסנדל של שעם ביום הכפורים.